

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ

สำนักงานประมาทได้ประสบกับปัญหาการจัดสรรงบประมาณการก่อสร้างอาคารราชการให้กับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ตลอดมาคือ ไม่สามารถพิจารณาจัดสรรงบประมาณการก่อสร้างอาคารราชการให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างยุติธรรมและเหมาะสม ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๐ สำนักงานประมาทได้เสนอจัดตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่กำหนด "มาตรฐานอาคารประเภทที่ทำการราชการ" ขึ้นชุดหนึ่ง ผลงานของคณะกรรมการนี้ นับเป็นการกำหนดมาตรฐานอาคารขึ้น เป็นครั้งแรกในประเทศไทย ถึงแม้ว่าการยอมรับใช้งานจะเป็นแต่เพียงเพื่อประโยชน์ของการจัดสรรงบประมาณแก่หน่วยราชการก็ตาม ก็อาจกล่าวได้ว่า มาตรฐานดังกล่าวแล้วนั้น กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการออกแบบอาคารประเภทที่ทำการ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการยอมรับการใช้งานมาตรฐานนี้ มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วก็ตาม วัตถุประสงค์เบื้องต้นของการกำหนดมาตรฐานนี้ขึ้นมา ก็เพื่อประโยชน์ของการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้เป็นธรรมและประหยัด เป็นประการสำคัญ สาเหตุสำคัญในมาตรฐานนี้ ทั้งหมดเป็นผลลัพธ์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรฐาน จากเอกสารของต่างประเทศ ที่ภาวะแวดล้อมและความต้องการของการใช้งานและของอาคารอาจแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับภาวะแวดล้อมที่ปรากฏอยู่ในประเทศไทย

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์นี้มีความคิดว่า ปัจจุบันนี้สถาปนิกผู้ออกแบบสถาปัตยกรรมในประเทศไทย ประสบกับภาวะจำยอม ในการใช้มาตรฐานของต่างประเทศ กับการออกแบบอาคารในประเทศไทย ตลอดมา จึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบ โดยอาศัยข้อมูลและภาวะแวดล้อมของประเทศไทย และสัดส่วนของคนไทย กำหนดมาตรฐานอาคารที่ทำการของราชการขึ้น โดยเฉพาะมาตรฐานการใช้เนื้อที่ใน

การปฏิบัติงานของข้าราชการที่เหมาะสมตามลักษณะงาน และฐานะทางกรงาน แต่เนื่องจากเวลาศึกษามีจำกัด ประกอบกับ เป็นการทำขึ้น เป็นครั้งแรก มาตรฐานทางด้านอื่น ๆ จึงไม่สมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ตามมีความมุ่งหวังว่าผลงานวิทยานิพนธ์นี้ อาจมีส่วนช่วยลดช่องว่างทางความรู้เกี่ยวกับตัวของเราเอง และข้อสรุปของวิทยานิพนธ์นี้อาจนำไปใช้ เป็น เครื่องมือในการออกแบบ เบื้องต้นได้ อย่างไรก็ตาม การกำหนดมาตรฐานนี้จะต้องมีการนำไปใช้จริง เมื่อได้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นระยะ เวลาหนึ่งแล้วจึงจะสามารถปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์ขึ้นอีกได้

วัตถุประสงค์

เนื่องจาก เกณฑ์มาตรฐาน เป็น เครื่องมือที่สำคัญในการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน ให้เกิดความยุติธรรมแก่หน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่ของบประมาณก่อสร้าง และเป็นแนวทางสำหรับออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง จึงทำการศึกษาเปรียบเทียบ และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานความต้องการ เนื้อที่ใช้สอยในอาคารสำนักงานราชการที่เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อม และความต้องการของไทย โดยเฉพาะ เน้นหนักในเรื่องของการกำหนด มาตรฐาน เนื้อที่ทำงานในสำนักงานสำหรับข้าราชการได้ปฏิบัติงานตามภารกิจในหน้าที่ได้อย่าง เหมาะสม และสอดคล้องกับความเป็นจริง ขนาด เนื้อที่ตั้งกล่าวจะต้องสนองประโยชน์ใช้สอยได้อย่างสะดวกสบาย และ เหมาะสมตามลักษณะและประเภทของงาน และมีแนวทางที่นำไปสู่การประหยัด สำหรับ เนื้อที่ใช้งานอื่นที่ประกอบขึ้น เป็นส่วนของสำนักงานนั้น จะใช้วิธีศึกษาและรวบรวมข้อมูล และทำการเสนอแนวความคิด เพื่อ เป็นแนวทางต่อการนำไปใช้ในการออกแบบ หรือสร้างมาตรฐานต่อไป

รายละเอียดของวัตถุประสงค์มีดังนี้คือ

๑. สร้างมาตรฐาน เนื้อที่ทำงานในสำนักงานที่สามารถ

- ๑.๑. สนองประโยชน์ใช้สอย ตามลักษณะและประเภทของงาน
- ๑.๒. สะดวก สบาย สมฐานะทางกรงาน
- ๑.๓. มีแนวทางที่นำไปสู่การประหยัด

๒. ศึกษากระบวนการบริหารของราชการไทย การกำหนดลักษณะงาน ตำแหน่ง และการจำ

แนกฐานะทางกรงาน

๓. ศึกษาถึงภาระกิจการปฏิบัติงานในหน้าที่ สภาพที่ทำการในปัจจุบัน ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อการใช้สำนักงาน และทัศนคติเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน

๔. ศึกษาครุภัณฑ์ที่ใช้ในสำนักงาน คือโต๊ะทำงาน เก้าอี้ และตู้เก็บเอกสาร ศึกษาถึงชนิดและขนาด ที่สอดคล้องกับประ เภทของงาน และสัมพันธ์กับสัดส่วนโดย เฉลี่ยของคนไทย

๕. ศึกษามิติ ว่างที่ต้องการในสำนักงาน

๖. ศึกษาถึงสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง เวลาออกแบบ เพื่อ เป็นแนวทางที่นำไปสู่การประหยัด

๖.๑. วิธีการจัดสำนักงาน

๖.๒. การใช้ระบบประสานทางพิกัดในการออกแบบ

๖.๓. ขนาดของวัสดุแผ่นที่ผลิตภายในประ เทศ ซึ่งอาจนำไปใช้ได้กับอาคาร

๗. รวบรวมข้อมูลและ เสนอแนะ เนื้อที่ใช้งานอื่น ๆ ภายในอาคารสำนักงาน โดยการศึกษาเปรียบเทียบจากมาตรฐานอื่นที่ยอมรับ กฎหมายควบคุมการก่อสร้างอาคาร และความต้องการทางด้านอื่นที่ต้องคำนึงถึงและ เป็นผลต่อ เนื้อที่ภายในอาคาร คือ ความปลอดภัย เวลาเกิดอัคคีภัย ความสะดวกสบายในการติดต่อ ขนาดของห้องทำงานที่เหมาะสม

ขอบ เขตของการวิจัย

มาตรฐานที่กำหนดคนนี้จะใช้ได้เฉพาะอาคารประ เภทที่ทำการ ที่มีลักษณะงานที่คล้ายคลึงกัน และสามารถจัด เข้าเป็นประ เภทเดียวกันได้ จะไม่รวมถึงอาคารที่ต้องการมีลักษณะ เป็นพิเศษ เช่น ห้องทดลอง ห้องเขียนแบบ อาคารที่ต้องรับน้ำหนักจรมากเป็นพิเศษ เกินกว่า เกณฑ์ที่กำหนด อาคารที่ต้องการออกแบบเป็นพิเศษ เช่น อาคารทรงไทย อาคารที่มีลิฟต์ เป็นต้น

ข้อตกลง เบื้องต้น

การวางมาตรฐานอาคารประ เภทที่ทำการราชการในโครงการนี้ เป็นโครงการทางสถาปัตยกรรม การศึกษาจึงมุ่ง เพื่อประโยชน์ในการออกแบบ แต่ถึงแม้โครงการนี้เป็นโครงการเพื่อองาราชการ ต้องมีความสัมพันธ์กับสำนักงบประมาณ ซึ่งเป็นผู้จัดสรรงบประมาณก็ตาม การศึกษาจะศึกษาเพียง เพื่อประโยชน์ของการวิจัยในโครงการนี้ เท่านั้น แต่จะไม่ศึกษาถึงรายละเอียดใน เรื่องของวิธีการและขั้นตอนในการขอและจ่ายงบประมาณ

ความไม่สมบูรณ์ของโครงการ

ความไม่สมบูรณ์ของโครงการเกิดขึ้นจาก เวลาศึกษามีจำกัด อีกทั้งข้อมูลโดยเฉพาะในส่วน ของราชการนั้น มีวิธีการและขั้นตอนที่หาได้ยาก จึงทำให้เกิดอุปสรรคในด้านการเก็บและรวบรวมข้อมูล เบื้องต้น จึงทำให้ข้อมูลที่ได้นั้นบางครั้งอาจผิดพลาดจากความเป็นจริง ซึ่งอาจจะ เป็นสาเหตุที่ทำให้ผลของการวิจัยไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร อีกทั้งภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะภาวะทาง เศรษฐกิจ ของประเทศ อาจเป็นผลกระทบกระ เทือนต่องบประมาณแผ่นดิน อันอาจจะมีอิทธิพลทำให้มาตรฐานนี้ ต้องมีการ เปลี่ยนแปลง เพื่อความ เหมาะสมต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

สามารถสร้างมาตรฐานสำหรับอาคารประเภทที่ทำการราชการ ให้เหมาะสมและสอดคล้อง กับสภาวะแวดล้อมกับประเทศไทยโดยเฉพาะมาตรฐานการใช้เนื้อที่ในการปฏิบัติงานของข้าราชการได้ อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการ

๑. ออกแบบอาคารราชการประเภทที่ทำการให้ได้มาตรฐานที่เหมาะสม
๒. เป็นเกณฑ์มาตรฐานที่จะจัดสรรงบประมาณได้อย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ ง่ายต่อการควบคุม การใช้จ่ายงบประมาณการก่อสร้าง
๓. สามารถวางแผนงานการก่อสร้างระยะยาวได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และเป็นประโยชน์ต่อการจัดเตรียมงบประมาณ
๔. อาจทำให้ผู้ผลิตวัสดุก่อสร้าง ผลิตวัสดุให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ทำให้เกิดความประหยัด และใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๕. อาจนำมาตรฐานนี้ไปใช้กับสำนักงานทั่วไป ที่มีลักษณะการทำงานที่คล้ายคลึงกันได้

วิธีดำเนินงานวิจัย

โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

๑. ค้นคว้าหาข้อมูล เบื้องต้นจากเอกสารที่สำนักงานงบประมาณมีอยู่ เพื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และเห็นแนวทางในการแก้ไข ด้วยการออกแบบอาคารราชการที่ถือเกณฑ์มาตรฐาน เดียวกันกับสำนักงานงบประมาณ

๒. รวบรวมข้อปัญหาต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับความเป็นจริง ด้วยการ

๒.๑. สัมภาษณ์และขอคำแนะนำจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่นข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน สถาปนิก และวิศวกรผู้เคยออกแบบอาคารราชการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานงบประมาณ ผู้มีหน้าที่โดยตรงกับการจัดสรรงบประมาณ

๒.๒. สังเกตการณ์ สภาพที่ทำการในปัจจุบัน และคาดการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น

๒.๓. ใช้แบบสอบถามจากผู้ปฏิบัติงานในสำนักงาน เพื่อทราบถึงข้อปัญหาและทัศนคติของผู้ใช้อาคาร

๓. รวบรวมข้อมูลและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

๔. วิเคราะห์ข้อปัญหา และหาแนวทางในการแก้ปัญหา ด้วยการศึกษาดังทฤษฎีและแนวความคิดอื่นที่คล้ายคลึงกัน เพื่อประกอบการวิเคราะห์และอ้างอิง ซึ่งได้แนวทางในการแก้ปัญหาด้วยการสร้างมาตรฐานที่เหมาะสม คือ

๔.๑. มาตรฐานการใช้เนื้อที่ในการปฏิบัติงานในสำนักงาน

๔.๒. เสนอแนะ เนื้อที่ใช้งานอื่น เพื่อประกอบ เป็น เนื้อที่ใช้สอยของอาคารสำนักงาน

๕. สรุปและ เสนอแนะ